

๕. กุศลากุศลสมสมปัญหา ๔๔

พระราชชาตรีถามว่า "วิบากของบุคคลกระทำกุศลบ้าง ของบุคคลกระทำอกุศลบ้าง เสมอ ๆ กัน หรือว่าบางสิ่งเป็นของแปลกกัน".

พระเถระเจ้าทูลว่า "ขอถวายพระพร วิบากของกุศลก็ดี ของอกุศลก็ดี มีแปลกกัน, กุศลมีวิบากเป็นสุข ยังความเกิดในสวรรค์ให้เป็นไปพร้อม อกุศลมีวิบากเป็นทุกข์ ยังความเกิดในนรกให้เป็นไปพร้อม."

ร. "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน พระผู้เป็นเจ้าของกล่าวอยู่ว่า 'พระเทวทัตดำโดยส่วนเดียว มาตามพร้อมแล้วด้วยกรรมทั้งหลายดำโดยส่วนเดียว, พระโฬิสต์ว์ขาวโดยส่วนเดียว มาตามพร้อมแล้วด้วยกรรมทั้งหลายขาวโดยส่วนเดียว, ก็พระเทวทัตเสมอกันด้วยพระโฬิสต์ว์ โดยยศด้วย โดยฝักฝายด้วย ในภพ ๆ บางทีก็เป็นผู้ยิ่งกว่าบ้าง. ในกาลใด พระเทวทัตเป็นบุตรของบุโรหิต ของพระเจ้าพรหมทัตในเมืองพาราณสี, ในกาลนั้น พระโฬิสต์ว์เป็นคนจับทาล ทรงวิทยา ร่ายวิทยายังผลมะม่วงให้เกิดขึ้นแล้วในสมัยมิใช่กาล; พระโฬิสต์ว์เร็วกว่าพระเทวทัต โดยชาติและยศก่อนในภพนี้."

คำที่จะฟังกล่าวยังมีอีก: พระเทวทัตเป็นพระราชเจ้าแห่งปฐพีใหญ่ เป็นผู้พร้อมเพรียงด้วยกามทั้งหลาย ในกาลใด, ในกาลนั้นพระโฬิสต์ว์เป็นคชสาร เครื่องอุปโภคของพระมหากษัตริย์นั้น เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยลักษณะทั้งปวง เมื่อไม่อดทนความเยื้องกรายโดยคติของพระเทวทัตนั้น พระราชาปรารภนาจะฆ่า ได้ตรัสแล้วกะนายหัตถาจารย์อย่างนี้ว่า 'ดูก่อนอาจารย์ คชสารของท่านไม่ชำนาญ ท่านจงกระทำเหตุชื้ออากาศคมนะแก่คชสารนั้น;' แม้ในชาตินั้น พระโฬิสต์ว์ยังเร็วกว่าพระเทวทัต โดยชาติเป็นดิรัจฉานเร็วก่อน.

คำที่จะฟังกล่าวยังมีอีก: พระเทวทัตเป็นมนุษย์เที่ยวไปในป่าในกาลใด, ในกาลนั้น พระโฬิสต์ว์เป็นวานรชื้อมหากะบี; แม้ในภพนี้ ยังมีวิเศษแห่งมนุษย์และดิรัจฉานปรากฏอยู่, พระโฬิสต์ว์เร็วกว่าพระเทวทัตโดยชาติ.

คำที่จะฟังกล่าวยังมีอีก: พระเทวทัตเป็นมนุษย์ เป็นเนสสาชื้อโสณุตตระ มีกำลังกว่า มีกำลังเท่าช้าง ณ กาลใด, ในกาลนั้น พระโฬิสต์ว์เป็นพญาช้างชื้อจัททันต์, พรานนั้นฆ่าคชสารนั้น; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตยังเป็นผู้ยิ่งกว่า.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นมนุษย์ เป็นพรานเที่ยวไปในป่าไม่อยู่เป็นตำแหน่ง ณ กาลใด, ในกาลนั้น พระโฬิสต์ว์เป็นนกรกระทำผู้เพ่งซึ่งมันต์, พรานเที่ยวไปในไพร่นั้น ผ่านนกรกระทำนั้นเสีย ในกาลนั้น; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตดีกว่าโดยชาติบ้าง.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นพระเจ้ากรุงกาสิ ทรงพระนามว่า กลาป ในกาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เนดาบสชื่อขันตีวาที, พระมหากษัตริย์นั้นกริ้วแล้วแก้ดาบสนั้น ยังราชบุรุษให้ตัดมือและเท้าทั้งหลายของดาบสนั้นเสียดังหล่อแห่งไม้ไผ่; แม้ในชาตินั้น พระเทวทัตผู้เดียวยังภูมิยิ่งกว่า โดยชาติด้วย โดยยศด้วย.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นมนุษย์เที่ยวไปในป่า ณ กาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นวานรใหญ่ชื่อ นันทิยะ, แม้ในกาลนั้น พรานเที่ยวไปในป่านั้น สาวานรินทร์นั้นเสีย กบทั้งมารดาและน้องชาย; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตผู้เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่าโดยชาติ.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นมนุษย์ เป็นอเจลก ชื่อ การัมพิยะในกาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นนาคราชาชื่อปัทมทระกะ; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตผู้เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่าโดยชาติ.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นมนุษย์ชฎิลกะในป่าใหญ่ ณ กาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นสุกรใหญ่ชื่อตัจจกะ; แม้ในภพนั้นพระเทวทัตผู้เดียวยิ่งกว่าโดยชาติ.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตได้เป็นพระราชชื่อสุรบิโร ในชนบทชื่อเจดีย์ทั้งหลาย เป็นผู้ไปในอากาศได้ประมาณชั่วบุรุษหนึ่งในเบื้องบน ในกาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นพราหมณ์ชื่ออภิละ; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตที่เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่าทั้งชาติทั้งยศ.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นมนุษย์ชื่อสามะ ในกาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นพญาเนื้อชื่ออรุ; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตที่เดียวยิ่งกว่าโดยชาติ.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นมนุษย์ เป็นพรานเที่ยวไปในป่าในกาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นช้างใหญ่ พรานนั้นตัดงาทั้งหลายของช้างใหญ่นั้นเสียเจ็ดครั้ง นำไป; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตที่เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่าโดยกำเนิด.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นสิคาลชัตติยธรรม, ประเทศราชทั้งหลายในชมพูทวีปโดยที่มีประมาณเท่าใด พระยาสีคาละนั้น ได้กระทำแล้วซึ่งพระราชทั้งหลายเหล่านั้นทั้งปวง ให้เป็นผู้อันตนใช้สอยเนื่อง ๆ แล้ว ณ กาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นบัณฑิตชื่อ วิฐุระ; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตที่เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่าโดยยศ

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นช้าง ฆ่าเสียซึ่งลูกนกทั้งหลายแห่งแม่นกชื่อ ละตุกิกา (นกไสร้) ในกาลใด, ในกาลนั้น แม้พระโพธิสัตว์ได้เป็นช้าง เป็นเจ้าแห่งฝูง; แม้ในภพนั้น ชนทั้งสองเหล่านั้นได้เป็นผู้เสมอ ๆ กัน.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นยักษ์ชื่ออธรรม ในกาลใด, ในกาลนั้น แม้พระโพธิสัตว์เป็นยักษ์ชื่อสุธรรม; แม้ในภพนั้น ชนทั้งสองนั้นเสมอกัน.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นนายเรือ เป็นใหญ่กว่าตระกูลห้าร้อย ในกาลใด, ในกาลนั้น แม่พระโพธิสัตว์เป็นนายเรือ เป็นใหญ่กว่าตระกูลห้าร้อย; แม้ในภพนั้น ชนแม่ทั้งสองเป็นผู้เสมอ ๆ กันบ้าง.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นพ่อค้าเกวียน เป็นใหญ่แห่งเกวียนทั้งหลายห้าร้อย ในกาลใด, ในกาลนั้น แม่พระโพธิสัตว์ก็เป็นพ่อค้าเกวียน เป็นใหญ่แห่งเกวียนห้าร้อย; แม้ในภพนั้น ชนทั้งสองเป็นผู้เสมอ ๆ กัน.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นพญาเนื้อชื่อ สาขะ ณ กาลใด, ในกาลนั้น แม่พระโพธิสัตว์เป็นพญาเนื้อชื่อนิโครธ; แม้ในภพนั้น ชนทั้งสองนั้น เป็นผู้เสมอ ๆ กัน.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นเสนาบดีชื่อ สาขะ ณ กาลใด; พระโพธิสัตว์เป็นพระราชานีโคธ ในกาลนั้น; แม้ในภพนั้น ชนแม่ทั้งสองเหล่านั้นเป็นผู้เสมอ ๆ กัน.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นพราหมณ์ชื่อกัณฑหาละ ณ กาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นราชกุมารทรงพระนามว่าจันทะ; พราหมณ์ชื่อ กัณฑหาละนี้นั้นเที่ยว เป็นผู้ยิ่งกว่าในภพนั้น.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นพระราชานีพรหมทัต ณ กาลใด, ณ กาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นบุตรของพระเทวทัตนั้น เป็นราชกุมารชื่อมหาปทุมะ พระราชานีนั้น ให้ราชบุรุษซึ่งบุตรของตนในเวณ กาลนั้น; บิดาและเป็นผู้ยิ่งกว่า เป็นผู้วิเศษกว่าโดยชาติใดชาติหนึ่ง; แม้ในชาตินั้น พระเทวทัตที่เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่า.

อีกชาติหนึ่ง พระเทวทัตเป็นพระราชานีมหาปตาปะ ในกาลใด, ในกาลนั้น พระโพธิสัตว์เป็นกุมารชื่อธรรมปาละ เป็นบุตรของพระราชานีมหาปตาปะนั้น พระราชานีนั้น ให้ราชบุรุษตัดมือและเท้าทั้งหลายและศีรษะของบุตรของตนเสีย ในกาลนั้น; แม้ในภพนั้น พระเทวทัตที่เดียวเป็นผู้ยิ่งกว่า.

แม้ชนทั้งสองเกิดในศากยตระกูล แม้ในกาลนี้ในวันนี้, พระโพธิสัตว์จะได้เป็นพระสัมพันธัญญะ พุทธเจ้าโลกนายก, พระเทวทัตจะได้บวชแล้วในศาสนาของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเทพดาล่วงเทพดานั้น กระทำฤทธิ์ให้เกิดแล้ว ได้กระทำแล้ว ซึ่งอาลัยของพระพุทธเจ้า. พระผู้เป็นเจ้านาคเสน คำใดที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้ว คำนั้นทั้งปวง จะถูกหรือ ๆ จะผิด"

ถ. "ขอถวายพระพร บรมบพิตรตรัสเหตุมีอย่างมากมายในบัดนี้ เหตุนี้ทั้งปวงถูก ไม่ผิด."

จ. "พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ถ้าว่ากรรมด่าบ้าง กรรมขาวบ้าง มีคติเสมอกัน, ถ้าอย่างนั้น กุศลบ้าง อกุศลบ้าง มีวิบากเสมอกัน."

ฉ. "ขอถวายพระพร กุศลบ้าง อกุศลบ้าง จะมีวิบากเสมอกันหาไม่ได้, กุศลบ้าง อกุศลบ้าง ซึ่งจะมีวิบากเสมอกัน หาไม่ได้, พระเทวทัตผิดแล้วว่าชนทั้งปวง, พระโพธิสัตว์ไม่ผิดแล้วว่าชนทั้งปวงที่เดียว, ความผิดในพระโพธิสัตว์ของพระเทวทัตนั้น อันใด ความผิดนั้น ย่อมสุข ย่อมให้ผลในภพนั้น ๆ. แม้พระเทวทัตนั้น ตั้งอยู่ในความอิสระแล้ว ให้ความรักษาทั่วในชนบททั้งหลาย, ให้คนทำสะพานโรง

สถาปนาศาลา, ให้ทานเพื่อสมณะและพรานหมณ์ทั้งหลาย เพื่อคนกำพร้า คนเดินทางไกล คนวณิพก
ทั้งหลาย และคนนาถะอนาถะทั้งหลายตามความปรารถนา; พระเทวทัตนั้น ได้สมบัติทั้งหลายในภพ
ด้วยวิบากของกรรมเป็นกุศล คือ สร้างสะพานและโรงสภา และศาลาเป็นที่บำเพ็ญบุญ และการบริจาค
ทั้งหลายนั้น. ใคร ๆ จะอาจเพื่อจะกล่าวคำนี้ว่า 'บุคคลเสวยสมบัตินอกจากทานและการทรมาน
อินทรีย์และความสำรวมกายวาจาใจ และอุโบสถกรรม' ก็บรมบพิตรตรัสคำใด อย่างนี้ว่า 'พระเทวทัต
ด้วย พระโฬิสต์ด้วย เวียนตามกันฝ่ายเดียว,' สมาคมนั้นไม่ได้มีแล้ว โดยกาลล่วงไปร้อยชาติ สมาคมนั้น
ไม่ได้มีแล้ว โดยกาลล่วงไปพันชาติ สมาคมนั้น ไม่ได้มีแล้ว โดยกาลล่วงไปแสนชาติ, ณ กาลบางที่
บางคราว สมาคมนั้น ได้มีแล้วโดยวันคืนล่วงไปมากมาย. อุปมาด้วยเต่าตาบอด อันพระผู้มีพระภาค
เจ้านำมาแสดงแล้วเพื่อความกลับได้ความเป็นมนุษย์, บรมบพิตร จงทรงจำสมาคมของชนทั้งหลาย
เหล่านี้ อันเปรียบด้วยเต่าตาบอด. จะได้มีสมาคมกับพระเทวทัตฝ่ายเดียว แก่พระโฬิสต์ หามิได้, แม้
พระเถระชื่อ สารีบุตร ได้เป็นบิดาของพระโฬิสต์ ได้เป็นมหาบิดา ได้เป็นจุพิบิดา ได้เป็นพี่น้องชาย
ได้เป็นบุตร ได้เป็นหลาน ได้เป็นมิตร ของพระโฬิสต์ ในแสนแห่งชาติมิใช่แสนเดียว, แม้พระโฬิสต์
ได้เป็นบิดาของพระสารีบุตร เป็นมหาบิดา เป็นจุพิบิดา เป็นพี่น้องชาย เป็นบุตร เป็นหลาน เป็นมิตร
ของพระสารีบุตร ในแสนแห่งชาติมิใช่แสนเดียว. สัตว์ทั้งหลายที่นับเนื่องแล้วในหมู่สัตว์แม้ทั้งปวง ไป
ตามกระแสแห่งสงสารแล้ว อันกระแสแห่งสงสารพัดไปมาอยู่ ย่อมสมาคมด้วยสัตว์และสังขารทั้งหลาย
ไม่เป็นที่รักบ้าง เป็นที่รักบ้าง. เปรียบเหมือนน้ำกระแสน้ำพัดไปอยู่ ย่อมสมาคมด้วยสิ่งสะอาดและไม่
สะอาด และสิ่งที่ยามและสิ่งที่ลามก ฉนใด; สัตว์ทั้งหลายที่นับเนื่องในหมู่ของสัตว์แม้ทั้งปวง ไปตาม
กระแสแห่งสงสาร กระแสแห่งสงสารพัดไปอยู่ ย่อมสมาคมด้วยสัตว์และสังขารทั้งหลายเป็นที่รักบ้าง
ไม่เป็นที่รักบ้างฉนนั่นนึ่งเทียวแล.

ขอถวายพระพร พระเทวทัตเป็นยักษ์ ตั้งอยู่ในอธรรมด้วยตน ยังมนุษย์บุคคลทั้งหลายอื่นให้
ประกอบแล้วในอธรรม ไหม้อยู่ในนรกใหญ่สิ้นปีทั้งหลายห้าสิบล้านปี. แม้พระโฬิสต์
เป็นยักษ์ ตั้งอยู่ในอธรรมด้วยพระองค์ ชักนำบุคคลทั้งหลายอื่นให้ประกอบในอธรรม เป็นผู้พร้อมเพรียง
ด้วยกามสมบัติทั้งปวง บันเทิงแล้วในสวรรค์สิ้นปีห้าสิบล้านปี. เอกภี พระเทวทัตมา
กระทำพระพุทธรเจ้า ผู้ไม่ควรบุคคลจะให้ชูปชิต ให้ชูปชิตแล้ว ทำลายพระสงฆ์พร้อมเพรียงกันแล้ว
ด้วย ในภพนี้ เข้าไปสู่แผ่นดินแล้ว, พระตถาคตตรัสรู้สรรพธรรม เป็นที่สิ้นอุภิปพร้อมแล้ว ดับขันธปริ
นิพพานแล้ว."

ร. "ดีละ พระผู้เป็นเจ้านาคเสน ข้อวิสัยนาบัญญัติท่านนั้น สม
อย่างนั้น, ข้าพเจ้ายอมรับรองอย่างนั้น."